

Nordmarka midt i byen

2022-02-02

© Dagsavisen

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke videreformidles utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra

Retriever eller den enkelte utgiver.

Read article by clicking here.

KULTUR

Nordmarka midt i byen

Hanne Tyrmi skoginstallasjon «De fleste veiene finnes ikke på kartet» fyller den ene overlyssalen i Kunsternes Hus. Hun fyller hele huset, og så å si alt er formet i bly. Foto: Uli Holz

Jeg tror publikum vil elske Hanne Tyrmi utstilling «Hester dør stående». Den er det motsatte av det tunge blyet hun bruker: luftig, poetisk og betakende.

KUNST
Hanne Tyrmi
«Hester dør stående»
Kunsternes Hus, Oslo
Til 20. mars 2022

Hanne Tyrmi fyller alle husets utstillingsaler på en måte som gjør det til en oppdagelsesreise å vandre gjennom rommene. Hun bruker bly som gjennomgående materiale i store, romlige installasjoner som det er en opplevelse å vandre inn i, rundt og mellom. Blyet gir utstillingen en distinkt karakter som hun løfter og varierer med en utsøkt sans for skulpturell oppfinnsomhet. Og hun får det tunge, giftige og mykt formbare materialet til å skinne med en detaljrikdom som du ikke ville trodd var mulig.

Kunstnerens viktige behandling av blyet får meg til å tenke på Frans Widerberg (1934–2017). Han var også en mester i begrensningens kunst. Publikum elsker kunsten hans. Han ble berømt fordi han (så å si) utelukkende brukte de tre primærfargene gult, rødt og blått. Ved å begrense sine muligheter skapte han stor kunst med variert innhold. Hanne Tyrmi (født 1954) gjør det samme med bly.

Den 67 år gamle kunstneren har riktig nok ikke brukt et helt kunstnerskap på akkurat dette materialet. Men de siste åtte-

årene har hun dykket ned i blyets formmessige muligheter. Ut av det 40 kvadratmeter store atelieret på Stryken, i utkanten av Nordmarka, har hun hamret og bøyd bly til skulpturer av ufattelige men gripbare dimensjoner. Blyet brukes til å fortelle historier som publikum kan dikte videre på.

Nordmarka er blitt med til byen: Hanne Tyrmi har fylt den ene overlyssalen med en skog av trær formet i grått bly. Stammen henger fra taket i alle mulige retninger, bortsett fra regelmessig vertikalt slik du finner trærne i skogen. Blyet er bøyd og hamret rundt ekte tre-

stammer før de er blitt brettet av stammen og lagt over på platt avlørst i samme størrelse. I sin nye tilstand henger «tre-stammen» fra taket i en luftig labyrint som frister deg til å gå inn og bare bli der. Rommet er fylt med en egen ro. Samtidig kan du oppleve en tussel. For når du ser at skulpturen henger i kjettinger fra taket kan du enkelt forestille deg at de kan falle ned. Det vil nok ikke skje, men det å føle på denne tosidigheten gir en ekstra dimensjon til opplevelsen.

Dør hester stående? Utstillingsstilen er en påstand som setter fantasien i sving. Selv om Hanne Tyrmi denne gangen bruker et tungt materiale, har titlene hun setter på verkene en

innholdsrisk (eller substansiell), poetisk letthet som setter fantasien i sving. Tittlene innbyr til tankeflukt. Med verkslisten i hånden finner du titler som «Ti råd for å slutte å gråte», «De glemte dagene» og «Alt er fanget i en forestilling».

Skoginstallasjonen heter «De fleste veiene finnes ikke på kartet». I tillegg til å peke på de mange retningsvalgene du må ta når du vandrer i en skog, peker den også på installasjonens dobbelthet: I tidligere tider ble utleide trestammer brukt for å lede vann inn i de nye byene. Det var et system som ikke syntes på kartet. Og i oldtiden ble bly brukt til oppbevaring. For eksempel antas det at den mentalt forstyrrede, romerske keiseren Caligula ble blyforgiftet av vinen han drakk fra blybeholdere.

Den store blygardinen som stenger av størstedelen av utstillingssalen innenfor resepsjonen i første etasje heter «Bakenfor skumringen». Den ble første gang vist i 2014, og den er like blytungt imponerende nå som den var da den ble vist i Kunstnerforbundet i Oslo og på Haugar kunstmuseum i Tønsberg.

Forskjellen nå er at deler av blygardinen er preget av vær, vind og tidens tann. Midt i den mange meter brede skulpturen er et felt preget med ulike fargeyanser fra rosa til perlemor. Blystammene i skoginstallasjonen har også fått patina av å stå ute i vær og vind. Hanne Tyrmi har utsatt blyet for den samme hestekuren som Edvard Munch utsatte sine malerier for. Perlemorsskimmer finner du også i de høye blyplatene kalt «De glemte dagene». I samme overlyssal finner du et vell av assosiasjons-

skapende skulpturer, alt fra teppekledder radiatorformene i «Om morgenen på frysepunktet» til den store blykula «Rekyl». Den kan fort bli satt i bevegelse der den henger fra taket i to solide judobelter.

Bevegelse og potensielle farer er i det hele tatt et vesentlig element i Hanne Tyrmi utstilling. Øverst i trappen tårner «Ras», en gruppe steinliggende blokker i bly som truer med å falle ned den monumentale trappen. Det kommer de sikkert ikke til å gjøre, for her er det meste nøye beregnet. Men når det er mennesker i rommene vil enkelte skulpturelementer lett bli satt i bevegelse bare av det lufttrykket som oppstår.

Lettest vil man merke de lette bevegelsene med «Bleikeplassen». Tittelen peker på sjalusien skildret i Tarjei Vesaas' roman fra 1946, men den minner mest om de gamle dagers møteplasser der folk tørket sitt tøy og bleket det under solen. Blekingen skulle også rense tekstilene for utøy. De mange meningslagene gir Hanne Tyrmi vakre installasjoner av svevende blyplater flere betydningslag.

Hun blander den litterære historiens sjalus med virkelighetens sorg og svartsyn, men rammer det inn i en poetisk visualitet. Så selv om de enkelte platene kan støte sammen og skape friksjon, overstyrer det visuelle uttrykket tristessen med sin stillferdige skjønnhet.

LARS ELTON
Kunstsritiker
KUNST
lars@elton.no

ONSDAG 2. FEBRUAR 2022 21

FOLKEMUSIKK PÅ RIKSSCENEN

Torsdag 03. feb - 240/180
AW / CISSOKHO / ULVIK
Trio med musikalsk kjemi utenom det vanlige

Fredag 04. feb - 280/230
ČIEGUS BÄLGGIS / SKJULT STI
Poetisk tekst med politisk nerve og akrobatisk dans

Lørdag 05. feb - GRATIS
JIKDON 2 / FROST 2
Utekin på Riksscenen

Lørdag 05. feb - 280/230
SAMISK FESTKONSERT
En høyttidelig, leken og visuell festkonsert

Søndag 06. feb - 100/75
MÁNÁIDMEANNU
Nye låter for barn på nord-, lule- og sørsamisk

Fredag 11. feb - 240/180
KIM RYSDAL OR: SETESDAL
Bok- og plateslipp

Forsalg: www.riksscenen.no

RIKSSCENEN
SCENE FOR FOLKEMUSIKK & FOLKEDANS
SCHOUH KULTURBYGGGERI
Grønnerløkka, OSLO